

MORGENDIENST

zondag 12 april 2020, PAASMORGEN

Grote Kerk, Wildervank

Online dienst via Kerkomroep.nl

voorganger: ds. Marien Grashoff

Welkom

DIENST VAN VOORBEREIDING

Aansteken van de nieuwe paaskaars

Muziek : 'Lied aan het licht' (Lied 601)

Solozang van Trijntje Oosterhuis, een opname uit 2018.¹

Moment van stilte

Groet

Kyriegebed : 'Wash Me Thoroughly'

(King's College Choir, Cambridge)²

[Psalm 51,4-5:]

Wash me thoroughly from my wickedness
and forgive me all my sin.
For I acknowledge my faults,
and my sin is ever before me.

Gloria : 'Hallelujah' (uit G.F. Händel, *The Messiah*)

Hallelujah! Hallelujah!
For the lord God omnipotent reigneth.
Hallelujah! Hallelujah!
The kingdom of this world is become
the kingdom of our Lord and of his Christ!
And he shall reign forever and ever.
King of kings forever and ever!
Hallelujah! Hallelujah!
And Lord of lords forever and ever!
Hallelujah! Hallelujah!

DIENST VAN HET WOORD

Gebet van Paasmorgen

Ruimte voor de kinderen thuis

Bij de gezinnen met jonge kinderen is een pakketje thuisbezorgd met kleur- en bouwplaten,

¹ Zie [YouTube](#).

² Zie [YouTube](#).

een ganzebord en een memoryspel. Zo kan thuis op verschillende wijzen het Paasverhaal worden meegemaakt.

Lezing uit het Oude Testament : Exodus 14,9-14³

Muziek : Stef Bos, 'Lied van Mozes'⁴

Lezing uit het Evangelie : Matteüs 28,1-10⁵

Acclamatie

Voor uw Woord in de Schriften,
voor uw Woord in ons midden,
voor uw Woord in ons hart,
DANKEN WIJ U, O GOD.

Muziek : 'Daar juicht een toon' (ELB 122: 3, 4)

*Door Sela, een opname uit 2015 in de Martinikerk in Groningen.*⁶

Preek

*Een heerlijk morgenlicht breekt aan:
de zoon van God is opgestaan!*

Dat is zeker waar, maar nog nooit hebben we zo'n vreemde Pasen gevierd als dit jaar. Precies het hart lijkt eruit geknipt te zijn. Want we vieren niet samen als geloofsgemeenschap. De drie dagen in de Stille Week waren stiller dan ooit. Deze Paasmorgen mist de vreugde van een vierende gemeenschap. We behelpen ons met wat de techniek vermag: ons virtueel verbinden via het glasvezelnetwerk. Maar echt vieren doe je met elkaar. Als die gemeenschap er niet is, wordt vieren al gauw niet meer dan in je uppie vrolijk zijn. Een hele vreemde Pasen!

En toch is dat wezenlijk niet in strijd met het verhaal van Pasen. Want Pasen begint in de diepste duisternis. De duisternis van de slavernij in Egypte, het angst-land, of de duisternis van de kruisiging en het graf. Op Pasen gaat Gods licht op als een morgenster, maar het komt op uit het pikzwarte donker. Zoals ieder jaar – maar dit jaar niet – in de Heilig Grafkerk in Jeruzalem de paaskaars op wonderbaarlijke wijze wordt ontstoken in het duister van het graf.

Deze week viert het Joodse volk *Pesach*, het feest van de uittocht.⁷ Afgelopen woensdag begon dat met de *seider*-maaltijd. Maar vanwege het rondwarende virus kon dat alleen in heel kleine kring doorgaan. Dat was sinds de oorlog niet meer voorgekomen, want toen werd zelfs in de kampen nog een weg gevonden om iets van *seider* te vieren. Maar wat altijd blijft in de Joodse traditie, is de onverwoestbare hoop, want zoals altijd wordt de maaltijd besloten met de hartstochtelijk meegevoelde wens: 'Volgend jaar in Jeruzalem!' – *Lesjanaa havaa beJeroesjalajiem*.

En Joden zouden zichzelf niet zijn om ook bij zo'n uitzonderlijke situatie niet meteen een grap paraat te hebben. Ik vertel die witz meteen maar, bij wijze van paasgrap.⁸

³ [Naardense bijbel](#) (2014) – iets bewerkt.

⁴ Zie [YouTube](#).

⁵ [Naardense bijbel](#) (2014) – iets bewerkt.

⁶ Zie [YouTube](#).

⁷ Zie [Wikipedia](#).

⁸ Door een collega opgediept uit het tijdschrift [VOLZIN](#) – iets bewerkt. Waar die 'paasgrap' vandaan komt [legt Peter Nissen uit](#): een middeleeuwse gewoonte om te zorgen dat de mensen in de kerk durfden te lachen,

Moos heeft net gehoord dat Bram met zijn hele gezin, in quarantaine moet. Hij gaat naar de rabbijn en vraagt om advies. 'Och rebbe, was er maar een remedie tegen dit nare virus. Die arme Bram kan niet eens naar sjoel komen. Weet u geen middel?' De rabbijn strijkt over zijn baard. 'Tuurlijk heb ik de oplossing, Moos. Matzes!' Moos staat versteld. 'Is dat de oplossing, rebbe? Matzes eten? Wordt iedereen daar beter van?' De rabbijn fronst: 'Ben je mesjogge? Natuurlijk niet, maar je schuift ze zo gemakkelijk onder de deur door!'

-

Het grote verhaal van Pasen is vanouds het verhaal van de uittocht uit Egypte. Dat was ook het verhaal dat Jezus met zijn leerlingen deelde bij dat laatste avondmaal dat ze samen hadden. Maar daar werd het het verhaal van zijn *eigen* uittocht.⁹ De leerlingen begrepen dat toen niet, maar later, veel later, begrepen ze het des te beter. Want toen hadden zij ook zelf al hun eigen uittocht beleefd.

Wij lezen een deel uit dat uittochtverhaal, het deel van de doortocht door de Rietzee. De kern daarvan heeft twee kanten. De eerste is wat Mozes het volk opdraagt:

*Vreest niet, houdt stand!
Ziet uit naar de redding door de ENE,
die hij heden aan jullie zal doen.*

Ze moeten de hoop vasthouden, zelfs al lijken alle feiten de andere kant op te wijzen. Want waar zij bijna zeker weten dat ze het zelf niet kunnen oplossen, zal de ENE hen persoonlijk komen redden. En dat is dan ook de tweede kant: God redt hen, hij doet alles vóór hen.

Het vervolg kennen we: Mozes slaat met zijn staf op het water en de zee splijt, zodat zij te voet over het droge kunnen ontkomen. Talloos zijn de grappen over dit wonder, even talloos als de laatdunkende commentaren die dit vlakweg voor onmogelijk verklaren.

Dat laatdunkende commentaar is typisch iets van de moderne tijd, maar de vraag hoe dit in Gods naam mogelijk was, is natuurlijk alle vele eeuwen eerder gesteld. De middeleeuwse Talmoed-geleerde Maimonides legt het zo uit.¹⁰

Mensen beschouwen wonderen als iets bovennatuurlijks. Maar God heeft de mogelijkheid dat wonderen gebeuren gewoon ingeweven in de schepping. Soms worden ze door God opgeroepen om mensen wakker te schudden en zelf aan het werk te zetten. Een wonder heft de natuurwetten niet op, maar laat zien dat God ingrijpt terwille van de zwakken en

want tenslotte had toch zelfs de dood het nakijken?

⁹ Zie [Lukas 9,31](#). In het verhaal van de verheerlijking op de berg (de 'transfiguratie') spreken Mozes en Elia met Jezus over diens 'uittocht', die zou blijken samen te vallen met zijn lijden, sterven en opwekking uit de doden. Het Grieks heeft daar het woord *exodos*. Dit gesprek sluit aan bij het gebod voor het vieren van *Pesach*: *Melden zul je aan je zoon op die dag, en zeggen: 'Het is omwille hiervan: de ENE heeft het voor mij klaargemaakt bij mijn uittocht uit Egypte!'* ([Exodus 13,8](#)). Het verhaal van de uittocht mag nooit een verhaal over vroeger worden, het moet altijd worden verbonden met de ervaringen in het hier en nu, want uittocht en bevrijding zijn de kern van het concrete leven.

¹⁰ [Maimonides](#) (Rambam), [Gids voor de verdoelden](#), iii:32 en ook ii:29. Gevonden via [Jonathan Sacks](#), [Exodus, boek van de bevrijding](#) (Middelburg: Skandalon, 2019) pag. 109-113.

verdrukten. En de natuur zelf wordt daarvoor ingezet.

Voor de doortocht zijn er redelijke verklaringen te bedenken. Zo zou het kunnen gaan om een ondiepte die door een plotselinge wind droog kwam te liggen, dat wil zeggen droog genoeg om te voet over te steken, maar drassig genoeg om de strijdwagens van farao vast te laten lopen. Een redelijke verklaring.

Maar het wonder is dat een nagenoeg machteloos volk van gevluchte slaven het zo wint van de sterkste militaire supermacht van die tijd. Die slaven winnen niet door eigen kracht of slimheid, maar doordat Egypte's leger roemloos komt vast te zitten in de modder en vervolgens verdrinkt. Een radicale omkering van wat logischerwijs de afloop geweest zou zijn. Een wonder dus.

Dat wonder wijst rechtstreeks naar God, de ENE die bevrijdt. God beslecht de strijd vóór zijn volk. Dat wonder vereist geloof om het inderdaad als wonder te herkennen. En dat geloof begint ermee, dat mensen hun volstrekt begrijpelijke angst voor dat aanstormende leger helemaal loslaten. 'Vreest niet!' roept Mozes, 'want de ENE redt!'

Later in de woestijn, zodra het volk verder wil trekken, staan ze ineens tegenover het zwaar bewapende Amalek. En dit keer zal God niet vóór hen de strijd voeren, ze moeten het nu zelf doen. Jozua – 'de ENE redt' betekent zijn naam – voert de bewapende Israëlieten aan, Aäron en Choer staan Mozes terzijde, en Amalek, de aartsvijand, wordt verslagen. Waar God eerst redt, kan het volk zich daarna ook zelf redden.¹¹

-

De naam Jezus is de vergriekste vorm van Jozua. Maar zal God hem ook redden?

Er gebeurt daar bij het graf een overdonderend wonder: aardbeving, hemels licht, een engel. Ook hier kunnen we op zoek naar natuurlijke verklaringen, maar die hebben weinig te maken met het wonder dat de vrouwen overkomt.

En voor het herkennen van dat wonder geldt precies hetzelfde gebod als daar bij de Rietzee:

*Weest niet bevreesd, jullie;
ik weet immers dat jullie Jezus zoeken,
de gekruisigde;
hij is niet hier, want hij werd opgewekt!*

Wees niet bang! Want angst blokkeert het wonder. Angst verlamt en maakt dat wij niets doen. Angst vertekent de werkelijkheid, zodat we overal spoken zien. Angst beneemt je het zicht op de ENE die redt.

En die twee Maria's – naamgenoten van Mirjam, de zus van Mozes – durven de stap te zetten. Ze aanvaardden dat ze bang zijn, maar tegelijk zijn ze vol vreugde. Ook dat is tenminste een wonder, dat ze kans zien twee zo volstrekt verschillende emoties bijeen te houden.

¹¹ Exodus kent meer van dit soort dubbele verhalen. Zie Sacks, *Exodus*, pag. 26-28. Ik meen in het paasverhaal van Matteüs ook (de aanzet van) zo'n dubbelverhaal te herkennen.

Zonder pauze neemt het evangelie meteen de tweede stap. Door Jezus op te wekken uit de dood heeft God het wonder verricht. Maar dan moeten zij het nu ook zèlf gaan doen. Jezus stuurt de vrouwen meteen op weg. Zij moeten de broeders gaan *verkondigen* – en dat is veel meer dan alleen maar een boodschap doorgeven – dat zij niet in angst en beven moeten blijven zitten. Dat ze ook moeten opstaan en op weg gaan, terug naar het begin in Galilea. Want dan en daar zullen ze de levende Heer vinden:

*Vreest niet! gaat heen,
verkondigt aan mijn broeders
dat ze moeten weggaan naar Galilea,
en dáár zullen ze mij zien!*

Dat is tegelijk de vrees en de vreugde van Paasmorgen: dat we niet bang hoeven zijn, dat de dood niet overwint en dat wij opnieuw op weg moeten gaan.

-

En dat is de boodschap voor ons op de vreemdste Paasmorgen in decennia: ***dat wij niet bang moeten zijn en ons niet bang moeten laten maken.*** En bovenal dat wij het zèlf gaan doen: mensen helpen om zich te bevrijden van angst.

Want we zijn niet langer gebonden door schuld of schande. We hoeven ons niet domweg te laten verlammen door angst. We staan niet altijd machteloos tegenover alles wat ons overkomt.

Een crisis kun je het beste gewoon uitzitten. Nu al bang worden over wat er straks misschien wel gaat gebeuren, is zinloos. Het verhindert ons om hier en nu te doen wat wèl nodig is: luisteren naar elkaar en naar onszelf, omzien naar wie hulp nodig heeft, ons zolang het nodig is schikken in beperkingen.

Kleine wonderen gebeuren al voor wie er oog voor heeft. Mensen zijn echt niet alleen egoïstisch, integendeel. Ze laten zich zien van een onverwacht vriendelijke en behulpzame kant. Want mensen zijn niet geschapen om in hun eentje te overleven, maar om samen te leven.

Laten we daar al onze energie op richten. Niet bang zijn, niemand bang maken, maar samen zo praktisch als we kunnen de onmetelijke liefde van God zichtbaar en tastbaar maken.

*Een heerlijk morgenlicht breekt aan:
de zoon van God is opgestaan!*

Amen.

Zingen : 'Dit is een vreemde Pasen' (mel. *Lied 657*)¹²

DIENST VAN HET ANTWOORD

¹² Zie de [website van de Raad voor Kerken in Nederland](#).

Gebeden

Onze Vader¹³

VADER, UW NAAM WORDE GEHEILIGD,
UW KONINKRIJK KOME!-
ONS NODIGE BROOD,
GEEF ONS DAT DAGELIJKS;
EN VERGEEF ONS ONZE ZONDEN,
WANT OOK ZELF VERGEVEN WE
AL WIE IN DE SCHULD STAAT BIJ ONS;
EN LEID ONS DOOR DE BEPROEVING!
AMEN.

Muziek : 'U zij de glorie' (ELB 132 / JdH 45a / Opw 213)

*Samenzang vanuit de St. Christoffelkathedraal in Roermond, een opname uit 2018.*¹⁴

Zegen

¹⁵De vrede van God zij met u,
de vrede van Christus zij met u,
de vrede van de heilige Geest zij met u
en met uw kinderen en kleinkinderen,
dit uur, altijd en in eeuwigheid. Amen.

¹³ De korte vorm, naar Lukas 11,2-4, met de Iona Community-tweak in de laatste regel: 'Save us *in* the time of trial' i.p.v. 'Save us *from* the time of trial'.

¹⁴ Zie [YouTube](#).

¹⁵ *Common Order 1994*, het dienstboek van de Church of Scotland, pag. 596, vrij vertaald.